

**МОВНА, МОВЛЕННЄВА ТА КОМУНІКАТИВНА
КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ЯК СКЛАДНИКИ ФАХОВОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНЬОГО КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА**

Lopatynska N.A. Linguistic and communicative competence in university students as a component of future correction teacher / N.A. Lopatynska // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 187–197

Н.А. Лопатинська. Мовна, мовленнєва та комунікативна компетенції у студентів вищих навчальних закладів як складники фахової культури майбутнього корекційного педагога. Актуальність дослідження пов'язана з виявленням серед майбутніх корекційних педагогів та логопедів, студентів, які мають мовленнєві порушення та тих, які не володіють на високому рівні мовною, мовленнєвою та комунікативною компетенціями, плутають поняття «мова» і «мовлення», мають дисграфічні та дизорфографічні помилки на письмі. У статті розкрито теоретичні аспекти розвитку мовно/мовленнєво/комунікативної компетенції майбутніх логопедів і досвід практичного розв'язання цієї проблеми в умовах комунального закладу «Хортицький національний навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр» Запорізької обласної ради. Обґрунтовано необхідність змін у підготовці майбутніх корекційних педагогів до здійснення логопедичної роботи з дітьми із порушеннями мовлення. На основі цілеспрямованого аналізу психолого-педагогічної літератури досліджено сучасне бачення понять, розглянуто трактування сутності дефініцій «мовна компетенція», «мовленнєва компетенція», «комунікативна компетенція». Теоретичний і теоретико-методичний аналіз понять мовної і мовленнєвої компетенцій дає змогу зробити висновок про те, що вчені вкладають у них неоднозначний зміст. Особливу увагу приділено аналізу складових зазначених вище понять. Так мовна компетенція включає мовні знання (фонетичні, лексичні, граматичні); мовленнєва компетенція – чотири види комунікацій: аудіювання, говоріння, читання і письмо; комунікативна компетенція включає у себе мовну і мовленнєву компетенції. Знання студентами складових дефініцій сприятиме розвитку їх комунікативної компетенції в цілому. Висвітлено структуру мовленнєвих умінь, зокрема умінь, які

забезпечують якісний характер мовлення та які посилюють ефективність комунікативного процесу; розкрито види простих і складних комунікативних умінь. З'ясовано та визначено рівні професійної готовності майбутніх логопедів до комунікативної дії. Визначені показники рівнів дозволяють студентам проаналізувати власні уміння, виявити "білі плями" у власному мовленні, а керівникам вищих навчальних закладів – об'єктивно і критично оцінити одну із професійних якостей підлеглих. Розкрито значення досконалого володіння майбутніми корекційними педагогами та логопедами мовно/мовленнєво/комунікативної компетенціями в рамках оволодіння ними професійними та спеціалізовано-професійними компетенціями.

Ключові слова: мовна компетенція, мовленнєва компетенція, комунікативна компетенція, мовленнєві вміння.

Н.А. Лопатинская. Языковая, речевая и коммуникативная компетенции у студентов высших учебных заведений как средство профессиональной культуры будущего коррекционного педагога. Актуальность исследования связана с выявлением среди будущих коррекционных педагогов и логопедов, студентов, имеющих речевые нарушения и тех, которые не обладают на высоком уровне языковой, речевой и коммуникативной компетенциями, путают понятия «язык» и «речь», имеют дисграфические и дизорфографические ошибки на письме. В статье раскрыты теоретические аспекты развития языковой / речевой / коммуникативной компетенции будущих логопедов и опыт практического решения этой проблемы в условиях коммунального учреждения «Хортицкий национальный учебно-реабилитационный многопрофильный центр» Запорожского областного совета. Обоснована необходимость изменений в подготовке будущих коррекционных педагогов к осуществлению логопедической работы с детьми с нарушениями речи. На основе целенаправленного анализа психолого-педагогической литературы исследовано современное видение понятий, рассмотрены трактовки сущности дефиниций «языковая компетенция», «речевая компетенция», «коммуникативная компетенция». Теоретический и теоретико-методический анализ понятий языковой и речевой компетенций позволяет сделать вывод о том, что ученые вкладывают в них неоднозначный смысл. Особое внимание уделено анализу составляющих указанных выше понятий. Так языковая компетенция включает языковые знания (фонетические, лексические, грамматические); речевая компетенция - четыре вида коммуникаций: аудирование, говорение, чтение и письмо; коммуникативная компетенция включает в себя языковую и речевую компетенцию. Знание студентами составляющих дефиниций способствует развитию их коммуникативной компетенции в целом. Освещена структура речевых умений, в частности умений, которые обеспечивают качественный характер речи и усиливающие эффективность коммуникативного

процесса; раскрыто виды простых и сложных коммуникативных умений. Выяснено и определены уровни профессиональной готовности будущих логопедов к коммуникативному действию. Определены показатели уровней, которые позволяют студентам проанализировать собственные умения, выявить "белые пятна" в собственной речи, а руководителям высших учебных заведений - объективно и критически оценить одну из профессиональных качеств подчиненных. Раскрыто значение совершенного владения будущими коррекционными педагогами и логопедами языковой / речевой / коммуникативной компетенциями в рамках овладения ими профессиональными и специализированно-профессиональными компетенциями.

Ключевые слова: языковая компетенция, речевая компетенция, коммуникативная компетенция, речевые умения.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої професійної освіти вимагає вдосконалення фахової підготовки педагогічних кадрів, яка є підґрунтям педагогічної майстерності корекційного педагога, і є обов'язковою умовою його професійної компетентності.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними способами розв'язання професійних завдань, тобто оволодіння мовою професійного спілкування.

Актуальність питання пов'язана з виявленням серед майбутніх корекційних педагогів та логопедів, студентів, які мають мовленнєві порушення та тих, які не володіють на високому рівні мовною, мовленнєвою та комунікативною компетенціями, плутають поняття «мова» і «мовлення», мають дисграфічні та дизорфографічні помилки на письмі.

Водночас, мова і мовлення обслуговують усі види діяльності корекційного педагога, яка вимагає від нього володіння на високому рівні мовною, мовленнєвою та комунікативною компетенціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній літературі представлено дослідження із теорії та практики підвищення професійної компетентності фахівців. Досліджувалися: культура педагогічного спілкування й комунікативна майстерність учителя (Л. Виготський, І. Зязюн, А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.); зміст і структура педагогічного спілкування (Г. Андреева, Б. Ломов, С. Максименко, П. М'ясоїд, Б. Паригін, П. Петровська, В. Семиченко та ін.); психологічні механізми педагогічного спілкування (О. Головаха, Е. Коваленко, Н. Паніна та ін.); комунікативні вміння вчителя та їх структурні компоненти (В. Абрамян, А. Богуш, О. Бодальова, Н. Бутенко, А. Годлевська, В. Кан-Калік, А. Капська, І. Лапшина, О. Леонтьєв, О. Нещерет, Л. Онищук, Л. Савенкова, Т. Фатихова, Н. Шацька та ін.), технології розвитку комунікативної компетентності

вчителя (Г. Андрєєва, О. Бодальов, Ю. Жуков, М. Забродський, Л. Кайгородова, В. Кан-Калік, М. Коць, Г. Лещенко, С. Литвин-Кіндратюк, О. Мерзлякова, А. Панфілова, Л. Петровська, Ю. Федоренко, В. Федорчук, В. Черевко, Т. Щербан та інші), мовна компетенція (М. Муқанов, В. Павлов, О. Шахнарович, Ж. Лендел та ін.), мовленнєва компетенція (Г. Богін, Ю. Паскевська, М. Орап, Н. Шацька та ін.), комунікативна компетенція (А. Богущ, Т. Гончар, Н. Завіниченко, М. Ісаєнко, Т. Кобзар, М. Львов, С. Макаренко, К. Моїсеєнко, О. Нещерет, Л. Петровська, О. Попова, Л. Савчук, Л. Федорова, Д. Хаймз та ін.); комунікативні навички, вміння (А. Богущ, О. Бодальов, С. Бондаренко, Н. Кузьміна, Л. Курінна, Т. Ладиженська, Т. Піроженко, А. Петрова, Н. Притулик, В. Семиченко, Т. Шепеленко, О. Яковлева, та інші), комунікативний потенціал особистості (В. Кольцова, Р. Максимова, В. Рижов, С. Терещук та інші), шляхи та формування мовно/мовленнєвої/комунікативної компетентності у системі освіти (М. Девдера, О. Кучерук, Н. Юрійчук та ін.).

Постановка завдання. Мета статті – розкрити сутність дефініцій «мовна компетенція», «мовленнєва компетенція», «комунікативна компетенція», структуру мовленнєвих умінь та критерії професійних рівнів готовності до комунікативної дії у наукових джерелах, як важливих складових професійної компетентності корекційного педагога та логопеда.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз літератури демонструє пильну увагу науковців до проблеми мовної / мовленнєвої компетенції та, одночасно, різні тлумачення і пояснення цього феномена.

У лінгвістичній парадигмі мовна компетенція визначається як правильність та багатство мовних засобів, котрими володіє особистість.

Теоретичний і теоретико-методичний аналіз понять мовної і мовленнєвої компетенцій дає змогу зробити висновок про те, що вчені вкладають у них неоднозначний зміст. Розглянемо їх докладніше.

Термін "мовна компетенція" було введено Ноамом Хомським близько середини ХХ століття і семантично протиставлено терміну "використання мови" [14].

Н. Хомський трактував мовну компетенцію «як ідеальне знання мовця-слухача про свою мову». За автором, ґрунтом мовної компетенції є вроджені знання основних лінгвістичних категорій (універсалій) і здатність дитини "конструювати для себе граматику" – правила опису речень, що сприймаються в мовному середовищі [14].

О. Демська-Кульчицька трактує як „імпліцитне знання (імпліцитну обізнаність), що уможливорює мовцеві змогу розуміти і творити кожного разу нові речення, відрізняючи граматично правильні від неправильних, перефразовуючи їх, творячи синонімічні конструкції, без зміни змісту висловлювання, розпізнавати багатозначність" [1, с. 227; 3 ; 8].

Визнання наявності суб'єкта-реципієнта й одночасно творця мови – спонукало дослідників (О. Арцишевська, Л. Виготський, М. Жинкін,

І. Зимня, О. Кубрякова, О. Леонтьєв, О. Леонтьєв, О. Лурія, О. Шахнарович) до пошуків психологічного підґрунтя аналізованих явищ.

О.Д. Божович розглядає «мовну компетенцію» як психологічну систему, що включає два основних компоненти: мовний досвід, накопичений людиною в процесі спілкування і діяльності; і знання про мову, засвоєні в процесі спеціально організованого навчання [8].

У О.О. Леонтьєва ми знаходимо таку трактовку: "...володіння лексикою, граматиною, вміння адекватно сприймати й породжувати текст" [8].

Лінгводидакти А.М. Богуш, Л. П. Федоренко визначають мовну та мовленнєву компетенцію основою і критерієм успішності процесу засвоєння мови. Т.О. Піроженко розглядає мовну компетенцію як „вільне висловлення своїх бажань, намірів, а також пояснення смислу і складу своїх дій за допомогою мовленнєвих і немовних засобів" [8 ; 9 ; 11].

Для науковців А.Г. Арушанової, Л.О. Парамонової показником мовної компетенції дитини дошкільного віку є "здатність будувати своє мовне спілкування з іншими людьми, з огляду на інтуїтивно або свідомо історично сформовані мовленнєві канони фонетики, лексики, граматики, а в немовленнєвих мовних формах – загальнолюдські способи виразної поведінки" [3 ; 9].

Спираючись на праці раніше згаданих авторів і на власні міркування, вважаємо за можливе користуватися такими визначеннями:

Мовна компетенція – це засвоєння, усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в професійній діяльності.

Ми, слідом за О.М. Шахнаровичем, виділяємо структурні компоненти мовної компетенції, що відповідають рівням системи мови: фонетичний, лексичний, граматичний.

Лексична компетенція – наявність певного запасу слів у межах професійного розвитку, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів [1, с. 13].

Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків ділової мови, звукосполучень відповідно до орфоєпічних норм, наголосів, добре розвинений фонематичний слух, що дозволяє диференціювати фонемі; володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічний наголос тощо) [1, с. 13].

Граматична компетенція – неусвідомлене вживання граматичних форм рідної та іноземної мови згідно із законами і нормами граматики (рід, число, відмінок тощо), чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних форм [1, с. 13].

Л.В. Щерба, О.Д. Божович стверджують, що процес перетворення

мовної системи у індивідуальний засіб формування і формулювання думки завершується формуванням мовленнєвої компетентності [3 ; 8 ; 9].

Аналіз досліджень засвідчує, що вчені визначають мовленнєву компетентність з різних позицій. Мовленнєва компетентність у лінгводидактиці розглядається як мовленнєвий досвід (О. Біляєв, А. Богуш, Є. Божович, О. Горошкіна, І. Гудзик, Т. Ладиженська, Л. Мацько, Р. Мільруд, М. Пентилюк Т. Симоненко), дискурсна (дискурсивна) компетенція (Є. Бастрикова), лінгвістична компетенція (загальноєвропейські рекомендації), володіння мовою (Ю. Апресян).

На сучасному етапі при аналізі феномену мовленнєва компетенція за основу беруться досягнення таких наук як риторика, соціопсихолінгвістика, неориторика, етносоціопсихолінгвістика.

На думку М. Бахтіна, Д. Девідсона, О. Митрофанова, М. Кабардов мовленнєва компетенція – є ні чим іншим, як знаннями правил вираження розумового змісту за допомогою певної мови та володіння необхідними для цього виду діяльності операційними структурами та навичками їх реалізації; - це мовна система в дії, використання обмеженої кількості мовних засобів, закономірностей її функціонування для побудови висловлювання [3 ; 5].

За А.М. Богуш, «мовленнєва компетенція – це вміння адекватно і доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення [1, с. 13]. Мовленнєва компетенція визначається, як вдосконалення комунікативних умінь в основних видах мовленнєвої діяльності – слуханні, говорінні, читанні та письмовій діяльності; уміння планувати свою мовленнєву і не мовленнєву поведінку, уміння застосовувати стилістичні багатства рідної мови [1, с. 53].

Отже, під мовленнєвою компетенцією розуміється здатність особистості використовувати мову для досягнення поставлених конкретною мовленнєвою ситуацією цілей, використовуючи для цього мовні, позамовні та інтонаційні засоби виразності, відповідно до існуючих в мові норм та правил.

Структура мовленнєвої компетенції охоплює компетенції у говорінні, аудіюванні, читанні та письмі.

Тому, можна сказати, що мовна компетенція характеризує володіння або не володіння нормами “мовленнєвих жанрів” (термін М.М. Бахтіна), а мовленнєва компетенція – нормами вербального й невербального спілкування.

Мовна і мовленнєва компетентність співвідносяться таким же чином, як і мова і мовлення – мова як знакова система, а мовлення як спосіб використання зазначеної системи. Отже, мовна компетентність є передумовою становлення мовленнєвої компетентності, а мовленнєва компетентність визначається суб'єктивним утворенням, що містить

сукупність мовних і мовленнєвих знань. Мовленнєва компетентність є більш ширшим утворенням, що містить і мовну компетентність. Таким чином, мовленнєва компетентність відображає рівень знань про закономірності утворення із даної системи мови зв'язних висловлювань для формулювання думки. Її змістом є: знання про точність, влучність, адекватність, правильність використання мовних засобів, знання про особливості використання мовних засобів залежно від типу, стилю мовлення, знання особливостей використання зображувально-виражальних засобів мови.

Відтак мовна і мовленнєва компетенції визначаються необхідними умовами здобуття компетентності в усіх сферах життєдіяльності корекційного педагога.

Мовленнєва компетенція є підґрунтям формування комунікативної компетенції. Засобами формування є мовленнєві уміння.

Поняття комунікативної компетенції ввійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Деллу Хаймзу [15] на противагу теорії мовної компетенції Ноаму Хомського [14]. Теорія комунікативної компетенції Делла Хаймза спрямована на визначення того, що має знати мовець, аби бути компетентним у спілкуванні. На наш погляд, важливим чинником у ній є те, що наголошується на необхідності у навчанні мови зосереджуватися на комунікативних уміннях [15].

Комунікативна компетенція є складним, системним утворенням. За твердженням Р. Белла, у сучасній соціолінгвістиці її розуміють саме як систему, що виконує функцію балансування існуючих мовних форм, які визначаються з опорою на мовну компетенцію комуніканта на тлі певних соціальних функцій [13].

Комунікативна компетенція в літературі розглядається як ступінь задовільного оволодіння певними нормами спілкування, поведження, як результат навчіння. Комунікативна компетенція – це засвоєння етно- і соціально-психологічних еталонів, стандартів, стереотипів поведження; ступінь володіння "технікою" спілкування. У так званих комунікативних методиках передбачається поряд з оволодінням знаннями з мови практичне оволодіння технікою спілкування, правилами ввічливості, нормами поведження тощо [1, с. 14 ; 8 ; 9].

За М. Львовим, комунікативна компетенція, охоплює не лише теоретичні знання, але і вільне володіння мовленням. На його думку, вона передбачає успішний розвиток всіх видів зовнішнього (говоріння, аудіювання, письмо, читання) та внутрішнього (мисленнєве) мовлення, що постійно перебувають у процесі взаємодії [5 ; 8 ; 9].

Таким чином, проблема комунікативної компетенції, яка включає у себе мовну і мовленнєву компетенції, постає у сучасному суспільстві у новому ракурсі, і її актуальність викликана сучасними процесами перебудови усіх аспектів і рівнів спілкування у соціальному просторі.

На підставі аналізу відомих досліджень у галузі психології і педагогіки, стану розв'язання проблеми на практиці, а також, виходячи з

того, що мовленнєві уміння особистості формуються не лише у предметній діяльності, а й у самому процесі життєдіяльності, самореалізації, А.Й. Капська виділяє два блоки мовленнєвих умінь, які по суті відображають їх спрямованість на певний вид професійної діяльності. А відтак кожен з блоків має свій обсяг і зміст мовленнєвих умінь. Саме вони забезпечують оптимальний варіант прояву комунікативності [6].

Перший блок мовленнєвих умінь охоплює переважно ті, які забезпечують якісний характер мовлення, зокрема: володіння технікою мовлення, володіння логікою мовлення, володіння інтонаційною варіативністю, прогнозування комунікативної поведінки, здійснення взаємодії, здійснення емоційно-експериментального впливу, володіння мовленнєвим етикетом; другий блок включає мовленнєві уміння, які посилюють ефективність комунікативного процесу взагалі і соціально-виховного впливу, зокрема: формування цілі мовлення (всього комунікативного процесу), ініціювання процесу мовлення, вибір і реалізація видів мовлення, адаптація комунікативних умінь до соціально-виховних умов і конкретного клієнта, використання результатів аналізу мовлення і комунікативного процесу, здійснення управління мовленнєвим процесом і його корекція.

Комунікативна компетенція передбачає широке коло вмінь, серед яких виділяють прості та складні комунікативні вміння. До простих вмінь відносять: вміння вербального і невербального спілкування, тобто, вміння, говорити, слухати, використовувати жести, міміку, пантоміміку, погляд, інші невербальні засоби; вміння розподіляти свою увагу; вміння соціальної перцепції (сприймати та розуміти внутрішній стан партнера за зовнішніми ознаками); вміння здійснювати прогнозування реакції партнера по спілкуванню; вміння «подавати себе» у спілкуванні з даною аудиторією; вміння керувати своєю поведінкою в спілкуванні.

Складні комунікативні вміння розподіляють на: вміння встановити діловий та емоційний контакт з партнерами, вміння організувати пристосування у спілкуванні, вміння здійснювати «комунікативну атаку», вміння втримати і перехопити ініціативу в спілкуванні, вміння спрямовувати процес спілкування на розв'язання педагогічних завдань.

Для здійснення характеристики і оцінки професійних комунікативних умінь на базі визначених двох блоків А.Й. Капською розроблено критерії професійних рівнів готовності до комунікативної дії [6 ; 7].

Високий рівень – фахівець вільно володіє мовленнєвими уміннями, вміє прогнозувати результати комунікативного процесу, добирати адекватну цілям інтонацію; він має чітку установку на оволодіння різними видами мовлення і може уже на перших порах роботи реалізувати власні уміння не менше як у п'яти видах діяльності.

Низький рівень сформованості мовленнєвих умінь характеризується тим, що у фахівця недостатньо сформовані вміння. В комунікативний процес він включається лише за вимогами керівників

закладів. Не проявляє інтересу до особливостей комунікативного процесу, його поліпшення за рахунок удосконалення власних мовленнєвих умінь. Проте охоче включається в комунікативний процес лише тоді, коли його зацікавлює конкретна проблема і коли бачить цікаві шляхи її вирішення.

Визначені показники рівнів дозволяють проаналізувати власні уміння, виявити "білі плями" у власному мовленні, а керівникам відповідних соціально-виховних інститутів – об'єктивно і критично оцінити одну із професійних якостей підлеглих.

Ефективність педагогічної комунікації залежить від формування у корекційних педагогів чітких уявлень про сутність та структуру комунікативних умінь, їх сформованість.

На наш погляд, готовність майбутнього педагога до комунікативної діяльності є не лише результатом професійної підготовки студентів, а й її метою і важливим компонентом у формуванні особистості корекційного педагога.

Висновки з даного дослідження. Отже, у контексті дослідження мовно/мовленнєвої/комунікативної компетенцій як складника фахової культури майбутнього корекційного педагога треба відмітити, що мовна компетенція включає мовні знання (фонетичні, лексичні, граматичні); мовленнєва компетенція включає чотири види комунікацій: аудіювання, говоріння, читання і письмо; комунікативна компетенція включає у себе мовну і мовленнєву компетенції. Особистість корекційного педагога, особливо логопеда, повинна характеризуватись високим рівнем мовленнєвого розвитку, котрий визначає загальний рівень розвитку свідомості і самосвідомості, когнітивних процесів і, найголовніше, обумовлює успішність в опануванні фаховими знаннями.

Список використаних джерел

1. **Богуш А. М.** Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації / Укл. А.М. Богуш. – К. : ІЗМН, 1997. – 112 с.
2. **Бібік Н. М.** Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Компетентнісний підхід в освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – С. 47-52.
3. **Глазова О.** Словесник – творець Homo eloquens. – URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=53&Itemid=79.
4. **Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О.Є.** Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : [монографія]. – Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т., 2003. – 192 с. – С.44.
5. **Заболоцька Л.А.** Педагогічні умови формування комунікативних умінь учителя. – URL: <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/BAK7/7/14.pdf>.
6. **Капська Л.Й.** Педагогіка живого слова: Навч.-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 140 с.
7. **Капська А.Й.** Виразне читання. – К.: Просвещение, 1986. – С.15-22.
8. **Кругій К.Л.** Формування ключових компетенцій у дітей дошкільного

віку в умовах полілінгвальності. – URL: <http://www.ukrdeti.com/umservik/ukmsv0.html>. **9.Крутій К.Л.** Граматична компетенція дитини дошкільного віку: термінологічне визначення. – URL: http://www.ukrdeti.com/2003/2_a8_2003.html. **10.Культура** мовлення вчителя-словесника / [Горошкіна О. М., Нікітіна А. В., Попова Л. О., Порохня Л. В., Рудіна О. М.]. – Луганськ: СПД Рєзніков В. С., 2007. – 112 с.]. **11.Пироженко Т.А.** Коммуникативно-речевое развитие ребенка: [монография] / Т.А. Пироженко. – Киев: Нора-принт, 2002. – 308с. **12.Словник-довідник** з української лінгводидактики: Навчальний посібник / [кол. авторів за ред М. Пентиліук]. – К. : Ленвіт, 2003. – 149 с. **13.Соколова І.В.** Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія / за ред. С.О. Сисоевої // МОН України. АПН України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Маріуполь – Д.: АРТ-ПРЕС, 2008. – 400 с. **14.Хомский Н.** Язык и мышление. – М.: Прогресс, 1972. – 164 с. **15.Hymes D.H.** On communicative competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Bohush A. M. Vytoky movlennievoho rozvytku ditei doshkilnoho viku: prohrama ta metodychni rekomendatsii / Ukl. A.M. Bohush. – K. : IZMN, 1997. – 112 s. **2. Bibik N. M.** Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannia / Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: svitovyi dosvid ta ukrainsky perspektyvy. Biblioteka osvitoi polityky / pid zah. red.O. V. Ovcharuk. – K. : K.I.S., 2004. – S. 47-52. **3.Hlazova O.** Slovesnyk – tvorets Homo eloguens. – URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=53&Itemid=79. **4.Dubaseniuk O.A., Semeniuk T.V., Antonova O.Ie.** Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti : [monohrafiia]. – Zhytomyr: Zhytomyrskyi derzh. ped. un-t.,2003. – 192 s. – S.44. **5.Zabolotska L.A.** Pedahohichni umovy formuvannia komunikatyvnykh umin uchytelia. – URL: <http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/BAK7/7/14.pdf>. **6.Kapska L.I.** Pedahohika zhyvoho slova: Navch.-metod. posibnyk. – K.: IZMN, 1997. – 140 s. **7.Kapska A.I.** Vyrasne chytannia. – K.: Prosveshchenye, 1986. – S.15-22. **8.Krutii K.L.** Formuvannia kliuchovykh kompetentsii u ditei doshkilnoho viku v umovakh polilingvalnosti. – URL: <http://www.ukrdeti.com/umservik/ukmsv0.html>. **9.Krutii K.L.** Hramatychna kompetentsiia dytyny doshkilnoho viku: terminolohichne vyznachennia. – URL: http://www.ukrdeti.com/2003/2_a8_2003.html. **10.Kultura movlennia vchytelia-slovesnyka** / [Horoshkina O. M., Nikitina A. V., Popova L. O., Porokhnia L. V., Rudina O. M.]. – Luhansk: SPD Rieznikov V. S., 2007. – 112 s.]. **11.Pyrozhenko T.A.** Kommunykatyvno-rechevoe razvytye rebenka: [monohrafyia] / T.A. Pyrozhenko. – Kyev: Nora-prynt, 2002. – 308s. **12.Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi lindhvodydaktyky:** Navchalnyi posibnyk / [kol. avtoriv za red M. Pentyliuk]. – K. : Lenvit, 2003. – 149 s. **13.Sokolova I.V.** Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia-filoloha za

dvoma spetsialnostiamy: monohrafiia / za red. S.O. Sysoievoi // MON Ukrainy. APN Ukrainy. In-t ped. osvity i osvity doroslykh. – Mariupol – D.: ART-PRES, 2008. – 400 s. **14.Khomskyi N.** Язык у мышленуе. – М.: Prohress, 1972. – 164 s. **15.Hymes D.H.** On communicative competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.

N.A. Lopatynska. Linguistic and communicative competence in university students as a component of future correction teacher. Relevance of the research associated with the identification of future remedial teachers and speech therapists, students with speech abuse and those who do not have a high-level language, speech and communicative competence, confused the concept of "language" and "broadcasting" and have disgraphical and distypographical mistakes in writing. Article reveals theoretical aspects of language / speech / communicative competence of future speech therapists and practical experience of problem solutions in terms of communal establishment "Khortickiy National Education and Rehabilitation multidisciplinary center" of Zaporizhzhya Regional Council. The necessity of changes training future teachers to implement corrective speech therapy work with children with speech disorders. Based on the targeted analysis of psychological and educational literature studied modern vision concepts, definitions considered interpretation of the essence "linguistic competence" "Speech competence", "communicative competence". Theoretical and methodological analysis of the concepts of language and speech competence allows possible to conclude that scientists put them in mixed content. Particular attention is paid to the analysis of the components of the above concepts. So language competence includes linguistic knowledge (phonetic, lexical, grammar); speech competence - four types of communication: listening, speaking, reading and writing; communicative competence includes speech and language competence. Knowledge of students component definitions will facilitate the development of communicative competence in general. Deals with the structure of language skills, including skills that provide qualitative broadcasting and which increase the effectiveness communicative process; series of simple and complex types of communication skills. It was found and defined levels of professional training of the future speech therapists to communicative action. Defined levels allow students analyze their own skills, to identify "gaps" in their own speech, and leaders of higher education institutions - objectively and critically evaluate one of the professional skills of subordinates. The importance fluency future remedial teachers and speech therapists language / speech / communicative competences within mastering them professional and specialized competencies.

Key words: language competence, language competence, communicative competence, speech skills.

Отримано 17.02.2015 р.